

JOANNA TÖYRÄÄNVUORI
KIRSI VALKAMA

HISTORIAAN HÄVINNEET

ROMAHTANEET YHTEISKUNNAT
TROIJASTA JUUDAAN

Gaudeamus

Copyright © 2025 Tekijät ja Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Jukka Aalto
Kannen kuvat: Wikimedia Commons (ks. s. 352)

Kartat: Hannu Linkola
Sivun 256 kartta: Jukka Lauhalahti

KL 91.1 • UDK 931/939

ISBN 978-952-345-334-0

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2025

SISÄLLYS

JOHDANTO	11
YHTEISKUNTIEN ROMAHDUKSEN TUTKIMUS.....	23
Varhaiset selitykset yhteiskuntien romahdukselle	31
Keskeiset tutkijat	33
Viimeaikaisia näkökulmia	43
Moninaiset tutkimusalueet	49
Romahdukseen johtavat tekijät	51
Romahduksen jälkeiset yhteiskunnat	56
TROIJA	61
Troija historian ja kertomusten välimaastossa	64
Troijan historia	68
Homeroksen Troija ja heettiläislähteet	72
Troijan romahdus	76
UGARIT	85
Ugaritin löytäminen	86
Ugaritin tekstilöydöt	89
Ugaritin historia	94
Ugaritin romahdus	106
KINALUA	115
Kinaluan ja Palistinin historia	119
Keitä olivat palistinilaiset?	129
Kinaluan romahdus	132

ASKELON JA FILISTEAN KAUPUNGIT	137
Filistealaisten varhainen historia ja kulttuuri	137
Filistean kaupunkien historiaa	172
Askelonin historiaa	182
Filistealaisen kulttuurin loppu	196
Filistealaisten viimeiset vaiheet	198
ISRAELIN KUNINGASKUNTA	201
Israelin ja Juudan historian tutkimuksen lähteet	203
Israelin kuningaskuntaa edeltävät vaiheet	210
Israelin kuningaskunnan kukoistuskautsi	217
Assyrian imperiumi valloittaa Israelin	224
Israelin kuningaskunnan loppu	227
Samerina assyrialaisvallan jälkeen	238
Israelin kuningaskunnan romahdus	240
JUUDAN KUNINGASKUNTA	243
Juudan kuningaskunnan varhaisvaiheet	245
Assyrian imperiumi ja Juuda	247
Juudan kuningaskunta 600-luvulla eaa.	250
Jerusalem 600-luvulla eaa.	255
Materiaalinen kulttuuri 600-luvun eaa. Juudassa	261
Babylonian imperiumin hyökkäykset ja niiden ajoittaminen	264
Juudan romahduksen syyt	274
Eikö Juuda romahtanutkaan?	277
Juudan romahdus ja arkeologinen tutkimus	279
Juuda romahduksen jälkeen	281
Juuda romahduksen jälkeisten yhteiskuntien joukossa	289
EPILOGI: MENNEET ROMAHDUKSET JA NYKYISET HAASTEET	295

VIIITTEET	301
KIRJALLISUUS	322
KUVIEN LÄHTEET	352
HAKEMISTO	354
Asiasanat	354
Historialliset henkilöt ja jumalat	356
Modernit henkilöt	360
Paikat	361
KIIITOKSET	366
KIRJOITTAJAT	367